

Fel. 4/16

AZ ÁLLATVILÁG

= ÁLLATTANI, VADÁSZATI =
• ÉS HALÁSZATI FOLYÓIRAT •

LAPTULAJDONOS:
PETE CSONGOR

SZERKESZTŐ:
CSIKI ERNŐ

REICHL
KÁLMAN.

1909. évfolyam. ++++++ Április 15. ++++++ 2. füzet.

TARTALOM:

	Oldal
<i>Dr. Szüts Andor</i> : Származástan és tudományterjesztés	17
<i>Schenk Jakab</i> : A pusztai talpastyúk legújabb inváziója	20
<i>Leidenfrost Gyula</i> : A zászlóhal	23
<i>Anisits J. Dániel</i> : Vadászat a Gran Chacóban	26

Kisebb közlemények:

Herman Ottó kis madárkönyve	3 ¹
Tarlóba zuhant pacsirta	3 ¹
Előfizetési felhívás	3 ²
Hirdetés a borítékon.	

«Az Állatvilág» kiadóhivatala: Budapest, VII., Damjanich-utca 36., a
hová az előfizetési díj (évenként 5 korona) is küldendő.

Kérjük t. előfizetőinket, sziveskedjenek a folyó évi előfizetési díjat mielőbb beküldeni, hogy a folyóirat szétküldésében fennakadás ne legyen.

Kérjük e számot érdeklődő ismerőseinek megmutatni, vagy figyelmüket folyóiratunkra felhívni. Mutatványszámot szivesen küldünk.

SZÁRMAZÁSTAN ÉS TUDOMÁNYTER- JESZTÉS.

Irta: DR. SZÜTS ANDOR.

AHUSZADIK SZÁZAD magaslatáról a letűnt XIX. századra visszatekintve, hatalmasan lobogó láng gyanánt tűnik elénk a távolból a fejlődés gondolata. A láng fénye két nevet ragyog be vakító világossággal: DARWIN és SPENCZERÉT. Amaz, a ki az élő világ összefüggő fejlődéstörténetét, egységes származását a természetkutatás tényeiből tudományos rendszerré építette, a másik, a ki a mindenséget átfogó fejlődés gondolatát behozta világnézetünkbe. Kettőjük közül melyik a nagyobb; e fölött hiábavaló vitatkozni.

DARWIN eszméje a fajok természetes származásáról ma már közkinccse a művelt világnak. Miként érett meg az eszme a természetes kiválogatódás elvével causalis alpra fektetett természet bölcseleti rendszerré: látni lehet DARWIN művéből. A mint dél-amerikai útjában az ásatásokból előkerült őskori állatok maradványait az ugyanazon vidék jelenkori faunájával összehasonlította, szelleme bevilágított a különböző korú faunák szerves összefüggésébe. Az élő lények fajai, kapcsolatosan a földréteg lassú átforgatódásával, fokról-fokra megváltoznak és egymásból alakulnak át más fajokká. A mint látta DARWIN a Galapagos-szigetek madárfajait, a melyek mind a szárazföldi madárcsaládok képviselői, de megváltozott, a szárazföldiektől elütő fajok, látta egyszerűsmind, hogy megváltozott fizikai körülmények kényszerítő nyomása hogyan gyúrja át az állatfajokat. Ehhez járultak a mesterséges tenyésztésnek DARWIN előtt jól ismert tényei és kétségtelen lett, hogy az állatok és növények nem állandó, véglegesen változatlan fajok, hanem a folytonos átalakulásnak csak időlegesen megállapodott stádiumai, a melyek tovább is folyton változva, variálva, egészen új fajokká képesek átalakulni.

Down-ban, falusi magányában, a hol DARWIN húsz évig szakadatlanul dolgozott a tények összefoglalásán, hogy belőle a fajok eredetének elméletét fölépítse, talán épen a magány hozta meg azt a vele merőben ellentétes gondolatot, hogy az élő lények fajai egymással és környezetükkel folytonos küzdelemben állanak és csak azok a fajok tudnak tovább szaporodni, a melyek egész szervezetük alapján leginkább alkalmasak a létért való küzdelemben helyüket megállani. Az alkalmazkodás a faj összes életműködésében és összes szerveiben nyilvánul. Lehet az abban, hogy az állatnak erős izomzata

és csontváza, karmai és fogai fejlődnek, a melyek segítségével más gyengébb állatokat legyőzhet és így gondoskodik táplálékáról, vagy viszont védőeszközei fejlődnek, a melyekkel ellenségei elől biztosítja magát; a környezethez hasonló alakja vagy színe, minek következtében ellensége nehezebben veszi őt észre. Minthogy a fajok fennmaradásának érdekeit az élettünemények közül főképen a szaporodás szolgálja, ennek az eléréseért is elkeseredett küzdelem folyik a fajok közt. A melyik faj nagyobb mennyiségben szaporodik, erősebb, alkalmasabb ivadéknak ad életet: az kiszorítja a másik, gyengébb fajt. Ezért itt is csak a legalkalmasabb alakok érvényesülésével találkozunk, a legerősebb, a legszebb hímek nyerik el a dicsőséget. Az ivari kiválogatódás adja át örökségképen az utódoknak a kiválóbb szülők tulajdonságait, hogy az utódok is alkalmasabbak legyenek a létért való küzdelemre.

A létért való küzdelem kérlelhetetlenül megsemmisíti azokat a fajokat, a melyek alkalmazkodás útján nem szerezték meg maguknak a legelőnyösebb szervezetet. Azok az alakok ellenben, a melyeknek előnyösnek bizonyuló tulajdonságaik vannak, megállják helyüket a küzdelemben. Ezek a még nem nagyon föltűnő tulajdonságok a nemzedékek hosszú során át öröklődnek, ivadékról-ivadékra fokozatosan erősödnek és végül oly határozott bélyeget nyomnak az alakra, hogy teljesen új, egy másikból lassú átváltozás révén keletkezett faj áll előttünk. A természet mintegy öntudatlanul válogatja ki és erősíti meg bélyegeikben a legalkalmasabb formákat, ezzel a természetes kiválogatódással fejleszti egyik fajt a másikból, hozza létre a fajok végtelen sokaságát.

Az ötven év alatt, a mióta DARWIN gondolata a tudományos megítélés tisztító tüzén keresztülment, bebizonyult, hogy a természetes kiválogatódás egymaga nem elég a fajok keletkezésének megmagyarázására. Sok természettudós szerint a *Selectio* egyáltalában nem is hozhat létre új fajokat, hanem csak az alkalmatlan, gyenge alakok kihalását magyarázza meg. Az új fajok keletkezését más okok, más tényezők indítják, akár a környezetben keressük azokat, akár bent az állat szervezetében, ezek mellett azonban a *Selectio* csak a selejtes alakok kigyomlálásában szerepel.

Bárminő okok idézik elő azonban a fajok fejlődését, megdönthetetlen igazság, hogy az összes növény- és állatfajok egymással közös származás, egymásból való fejlődés útján függnek össze. Az összes élőlények közt a legmagasabbrendű, az ember is alacsonyabb fokról, kezdetlegesebb formákból emelkedett fejlettségének mai fokára. Az élettudomány összes tényeinek és DARWIN fejlődéseméletének szükségszerű következménye, hogy az embert is belefoglaljuk az élővilág egységes fejlődésébe, a mint ezt már maga DARWIN is megtette. Azóta azonban még mindig nem kapta meg a tudomány az ember származásának minden egyes láncszemét. Hogy miként és milyen okok folytán származott az ember, azt ép úgy nem lehet ez idő szerint tudományos határozottsággal bizonyítani, mint bármely más faj keletkezését, maga a tény azonban, a közös származás, a vérrokonság megdönthetetlen, azt az élettudomány számtalan ténynyel igazolja. Mégis hányan fordulnak el irtózáttal a tudomány igazságaitól! Talán lealázó, bántó az a gondolat, az ember isteni teremtetésével szemben, hogy az ember nálánál alacsonyabb rangú szervezetekből fejlődött? Nem volna-e magaszosabb tudásom és érzelmeim világába bevinni azt a gondolatot, hogy a magam erejéből, szervezetem

kiválóságából fejlődtem alacsonyabb állapotról erre a fokra, létezésemet a magam fejlődéstörténetének és nem egy eszmei lény akaratanak, hatalmának köszönhetem?

Csakhogy ezt a gondolatmenetet biológiai tudás nélkül nehezen lehet magunkévá tenni. Nem elég a származás elméletét meggyőző dialektikával hirdetni, hanem az ismereteket kell tanítani az állatok és a növények és fejlődése köréből. Maga az elmélet, biológiai tudás nélkül, a fajfejlődés eszméjének többet árt, mint használ. A mint hogy sokat ártottak neki DARWIN túlbuzgó követői, a kik a szükséges tudományos alapismeretek terjesztése nélkül akartak széles körben DARWIN gondolatára világnézetet építeni.

Az ember természetes fejlődéselméletét természettudományos ismeretekkel megágyazott kész talaj hiányában termékenyen elhinteni lehetetlenség. Különben csak azt érhetjük el a gondolat terjesztésével, hogy az, a kinél ez a természettudományos készség hiányzik, ha elhiszi egyáltalában, olyanformán képzei a dolgot, hogy a világnak egy rég letűnt korszakában valami majomformájú állatok voltak a legmagasabbrendű élőlények, nem a mostan élő majmok, mivelhogy a tudomány tanítása szerint nem ezek voltak a mi őseink. Az idők folyásában egyik ilyen őselláttnak egyszer csak két kölyke lett: az egyik majom — mondjuk, hogy gorilla — a másik meg embercsecsemő. Ezek azután felnőttek és nemzette tovább ki-ki a maga fajtaját.

Ezzel ellentétben az élőlényeknek — így az embernek is — helyes származástani megítélése nem külön dogma, hanem szükségszerű logikai következménye az összehasonlító bonczolástan, a fejlődéstan, az őslénytan, állat- és növényrendszertan, az elterjedés és biológia tényei összefüggő ismeretének. Ha nem DARWIN, hanem akárki más megismeri azokat a délamerikai kiásott állatmaradványokat, talán fölbred lelkében valami homályos sejtés, hogy ezek a rég kihalt állatok egyenes ősei lehettek a mostan élőknek. A ki látja, miként hozzák létre a kertészek a mesterséges kiválogatás, a tenyésztés útján az epernek legkülönbözőbb válfajait, az megérti azt is, hogy az összes élő lények fokról-fokra változnak a természet titkos erőinek a következtében. A ki ismeri a tényeket, ha nem is olyan tisztán, mint DARWIN lángelméje, azonban okvetlenül meglátja a fajfejlődés származásbeli összefüggését.

«A vérrokonság és fejlődés fölvétele logikai szükségszerűség, mert az észlelt tényekből ez, mint egyedül lehetséges és minden tényre érvényes, tehát kimerítő magyarázat, szükségszerűen következik». Helyes származástani világnézetet szélesebb körben egyedül a természettudományi tényeknek mentől mélyrehatóbb, alaposabb terjesztésével lehet elérni, mentve minden származástani bölcselkedés erőszakolásától.

A PUSZTAI TALPASTYÚK LEGÚJABB INVÁZIÓJA.

Irta: SCHENK JAKAB.

NAGY VOLNA a csodálkozás szerte az országban, ha téli szállásaikból visszatérő fecskéink vagy gólyáink a helyett, hogy szokásuk szerint hozzáfognának a költéshez, egyszerre csak itt hagynák régi fészkeiket és a következő tavaszig nyomtalanul eltűnnének. A dolog különösen azért volna föltűnő, mert a fecske és gólya legismertebb és legnépszerűbb madaraink. Az már megtörtént Magyarországon — a gyászos emlékezetű 1863-ik esztendőben — hogy a gólyák sok helyütt megölték még fejletlen fiókáikat s a szokott időnél jóval korábban vonultak téli szállásaikba, mert a nagy szárazság következtében elfogyott a táplálékuk. Ezek azonban a rendes időben mégis csak megkezdtek a költést.

Vannak azonban vidékek, a melyekről épen egyik legjellemzőbb madárfaj a szülőföldre való visszaérkezés után egyszerre csak fölkerekedik s a nélkül, hogy ott költött volna, kivándorol. Ezek a vidékek a Volga alsó folyásánál kezdődő és egész Közép-ázsian végig húzódó sós puszták; egyik legjellemzőbb madaruk a *pusztai talpastyúk*. Rendes körülmények között tipikus vonuló madár, a mely évek során át tavasszal visszatér a szülőföldjére, fészkel s ősszel elköltözik téli szállásaiba.

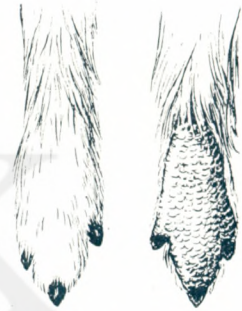
Némely esztendőben azonban a visszatérés után seregesen fölkerekedik nagy területek egész állománya, még mielőtt a költés megkezdődött volna, vándorútra indul s csak a következő tavasszal mutatkozik újra, még pedig erősen megcsappant számban.

Ezt a mozgalmat, úgy a hogyan itt vázoltam, eddigelé még senki se figyelte meg, vagy ha valaki meg is figyelte, hát nem adott hirt róla, mert irástudatlan kergiz avagy tatár vala, de következtetünk rá abból, hogy bizonyos szabálytalan időközökben a talpastyúk sebesröptű seregei végigszáguldanak egész Európán, ellátogatnak Angliába,

sőt még a távoli Farői-szigetekre is s talán meg se állapodnának e föld körül vivő útjukban, ha az atlanti-óceánon át tudnának jutni. Minthogy a bevándorlottak mennyiségéhez képest elenyészően csekély a visszavonulók száma, azért nagyon valószínű, hogy legnagyobb részük a tenger hullámaiban leli halálát.

E szabálytalan időközökben ismétlődő inváziók jellemző tulajdonsága az, hogy *mindig a költési időszakra esnek és főleg nyugat felé irányulnak*. A nyugati irány különösen a vándorút kezdetén észlelhető s csak későbbben, a mikor elérik az első akadályt, a Kárpátok övét, válik észrevehetővé a délnyugat és északnyugat felé való elhajlás. Ez a jelenség, a mely minden egyes invázióra nézve jellemző, továbbá az invázió időpontja azt a benyomást keltik, mintha a vándorok fészkelő helyeikkel lehetőleg egyenlő földrajzi szélességek alatt fekvő területeken szeretnének maradni, hogy az itt található megfelelő helyeken esetleg fészkelhessenek.

Valószínű, hogy a szeszélyes pusztai éghajlat következtében néha nagy területeken elpusztul a talpastyúkok tápláló növényzete s e miatt kénytelenek vándorútra kelni, egyrészt, hogy megélhessenek, másrészt pedig, hogy esetleg más alkalmas fészkelő helyeket találjanak. Támogatja ezt a föltevést az a körülmény, hogy a talpastyúk még rendes tartózkodási helyén is bizonyos fokig vándormadár, a mely nem fészkel minden esztendőben ugyanazon a helyen és ugyanabban a számban, tehát szorosán vett hazájában is vándorlással keresi meg a fészkelő helyet, másrészt pedig az, hogy tényleg már fészkeltek is Európában az 1863. és 1888. évi inváziók alkalmával.

A legkorábbi invázió, a melyről az irodalom megemlékezik, az 1859-iki volt. Mindössze nyolcz előfordulási helyről tudunk s ezek között van egy magyar is, a hátszegi völgy Hunyad megyében.

Az első nagyszabású invázió 1863-ban történt s ezt 1888-ban egy még nagyobbarányú követte. Mind a két alkalommal hazánkban is nagyszámban jelentkezett.

A legújabb invázió 1908 tavaszán folyt le. MENZBIER MIHÁLY, a moszkvai egyetem tanára, valamint KAYGORODOFF DEMETER, a szentpétervári erdészeti akadémia tanára már jó előre értesítették a Magyar Ornithológiai Központot a várható invázióról s ez tőle telhetőleg meg is tett mindent, hogy a vendégek megjelenéséről minél több értesítést¹ s így az invázióról minél tisztább képet nyerhessen, azonban ennek daczára is igen csekély volt a jelentések száma, jeléül annak, hogy az 1908. évi invázió meglehetősen kisméretű volt. Az eddig ismeretes adatok szerint Európa többi részeiben is ilyen kisméretű volt az invázió s ezúttal sehol se telepedtek meg fészkelés céljából.

Hazánkból, az «Aquila» XV. kötetének 317--320. lapjain megjelent részletes kimutatás szerint, a következő esetek kerültek napfényre:

Az első példányt hazánk északkeleti részében és pedig alig egy-két héttel későbbben, mint Oroszországban; *május 13-án* Erdődön (Szatmár m.) nekirepült egy példány a sürgönydrótnak, mely így kézrekerült.

¹ Lásd «Az Állatvilág» 1908. évfolyamának 55. oldalát.

Mellékesen megjegyzem, hogy az inváziók alkalmával föltűnően sok példány szokott a sürgönydrótoknak áldozatul esni.

Május 20-án már Écskán (Torontál m.) figyeltek meg ötös csapatot, a melyek közül egy példány lelövetett.

Május 22-én Szabadszálláson (Pest m.) ejtettek el egy darabot.

Május 23-án egy darabot s néhány nap mulva hat darabot láttak Bésen (Ung m.).

Május 24-én Laskodon (Szabolcs m.) öt darabot figyeltek meg.

Május 24 körül egy csapat mutatkozott Neszmélyen (Komárom m.).

Föltűnő gyakran és sokáig mutatkozott Bánfalun (Moson m.), a melynek szikes legelőin 1863-ban fészkeltek is; az elsőt *május 25-én* látták, *május 26-án* három és *május 27-én* egy-egy példány mutatkozott; *június 9-én* és *augusztus 11-én* egy-egy példány lövetett s az utolsót *augusztus 27-én* észlelték.

Május 26-án 12 darabból álló csapatot jeleztek Zsombolyáról (Torontál m.).

Május 31-én három példányt láttak Szatmárnémeti határában.

Szeptember 13-án állítólag idei fiókát lőttek Jász-Szent-Lászlón (Pest m.).

Október 4-én 12 darabból álló csapat mutatkozott Gnézdán (Szepes m.).

Október elején Hegyháthodászon (Vas m.) egy darabot lőttek s három darabot láttak (Vadászlap 1908. p. 413).

November 3-án még öt példányt észleltek Tiszaszentmártonban (Szabolcs m.).

Az adatok értelmében az a látszatja van az egész mozgalomnak, hogy a pusztai talpastyúkok, csak rövid pihenőket tartva, egyfolytában vonultak végig hazánkon. Az őszi adatok már visszavonulókra vonatkoznak s lehetséges, hogy 1909 tavaszán is akad még belőlük; legalább az 1863. és 1888. évi invázió nyomán még 1864. és 1899-ben kora tavasszal észleltek még hazánkban áttelelt példányokat.

Legjellemzőbb vonásait véve alapul, az 1908. évi invázió lefolyása — tehát a méretektől eltekintve — teljesen azonos volt a korábbiakkal; ez ennek az inváziónak a legfontosabb tanúsága, mert arra következtethetünk belőle, hogy az eddigi inváziókat mindig ugyanazok az okok hozták létre, valószínűleg azok, a melyeket közleményem folyamán valószínűeknek tüntettem föl.

A ZÁSZLÓHAL.

Irta: LEIDENFROST GYULA.

FZELŐTT ^{megnyem} harmincz s egynehány esztendővel sokat bosszankodtak a nápolyi halászok. Minden áldott reggelen csonkán húzták ki a mélyebb vizekbe esténként elhelyezett horgaik zsinegeit, s az összetett horgaikról, a parangalékról, minden nap számos horog tűnt el. Eleinte arra gondoltak, hogy horgaik lopásnak, vagy haragosaik bosszújának estek áldozatul, de ennek ellene mondott az, hogy a horgok egy részét megtalálták. Ezért valami nagyobbfajta hal tömegesebb megjelenésére kezdtek gyanakodni. Az ugyanis, hogy a nagyobb halak a horgot elviszik állkapcsaikban, gyakran megtörténik, de ezúttal a horgok oly nagy számmal tűntek el, hogy méltán gonosz kezek munkájára gondolhattak, a mi különösen a szegényebb s ezért pusztán a horgászásra és a parti halászatra utalt halásznépségnek lassankint érezhető károkat kezdett okozni. Mikor végre megsokalták a dolgot, úgy segítettek rajta, hogy a zsinegek helyett erős rézdrótot alkalmaztak, minek következtében a tettesek zászlóhalak személyében horogra kerültek.

Mintha meg akarták volna ezek a rejtélyes halak a nápolyiakat tréfálni! A nápolyi halászok eladdig csökönyösen tagadták, hogy a pesce bandiera "mint állandó lakós a nápolyi öbölben előfordulna, mivel az ő fenékhálójukba sohasem kerültek zsákmányra. Mindéddig csak igen ritkán megjelenő, vendéghalnak tekintették őket. Pedig már a régi római írók ismerték Nápolyból ezeket a szép ezüstös halakat, s mégis csak 1867-ben fedezték föl újra a nápolyi öbölben. Izletes, puha húsup miatt azóta a nápolyi halcsarnokban nagyon keresett czikké lettek és mivel nem nagyon gyakoriak, meglehetősen magas áruk van.

[A zászlóhalak (*Trachypterus taenia*) a kőszahal-félék csoportjába tartoznak, melyet kizárólag mély tengeri, s azért még manapság is csak kevésbé ismert halak alkotnak.]

[A zászlóhalak ritkán kerülnek hálóba. Leginkább a tenger veti ki egyes példányaikat partra. Anglia és az Orkney szigetek partjaira rendszeren az egyenlítői viharok után vetődnek ki. 1740–1852-ig a skandináv partokon összesen 14, az angol partokon pedig 1750–1884-ig 19 szattyinghalat találtak kivette a partra. Izland partjain is több ízben bukkantak rá.]

A ritka előfordulásból, a mi ezen adatokból is kitétszik, GÜNTHER, a kiváló angol ichtyologus és mások nagyon valószínűnek tartották, hogy ezek a halak tetemes mélységekben élnek. Nézetüket az is támogatja, hogy ha a zászlóhal-félék, a mélyből

a felszínre kerülnek, a mélytengeri halakhoz hasonlóan szétroncsolódnak, mivel a nyomás megcsökkenésével a testükben levő gázok (ámbár uszóhólyagjuk nincs) kiterjednek. De erre mutat testalkatuk is. Testük oldalt hosszú és lapos. E miatt más néven *szalaghalaknak* is nevezik őket. Hosszúságuk a több métert is megüti. Így az ezüstös zászlóhal a két métert is meghaladja. A vele közelrokon forgácshal (*Tr. arcticus*), a melyet eddig csak az északi tengerekben találtak, valamivel kisebb, másfél méter hosszú. Sokkal nagyobb a szattyinghal (*Regaleceus Bankšii*), melynek egy példánya csaknem hat métert ért el. Hosszúságukkal szemben testük magassága 20–30 centiméter, vastagságuk pedig alig néhány centimétert tesz ki. Hátukon a farkig huzódik a szép vörösszínű és nagyon törékeny hátúszó. Legelső sugarai többnyire hosszúra kinyúlnak a hátúszóból. Farkúszója kicsiny vagy teljesen hiányzik. A szattyinghal úszói narancssárga színűek.

Gyöngén fejlett úszóik miatt csak lassan változtathatják helyüket. Úszásuk inkább kigyózó mozgás, a mi egyes buvárokat arra a gondolatra vezetett, hogy talán ezek a hosszú, vékonytestű halak azok a rejtelmes «tengeri kigyók», a melyekkel a tengerészek néha találkoznak. Ez a vélemény épen nem valószínűtlen, de ellene szól az, hogy ez a hal lassú mozgású, holott a tengeri kigyókat mindig nagyon élénknek látták.

A mélytengeri életmód mellett bizonyít a szalaghalak nagy szeme is. Testüknek színe nagyon szép ezüstös, és csak némelyiknek a háta feketés. Egyes fajok színe olyan szép, hogy költői hasonlatokra ragadják még magukat a komoly természetbuvárokat is. A szattyinghalról például írják, hogy «olyanok, mint a biborrojtokkal és drágakövekkel beszegett ezüstszalag».

Akár nagyobb, akár kisebb mélységekben éljenek is e halak, az bizonyos, hogy lakóhelyüket időnként elhagyják s a partok közelébe húzódnak, sőt a szattyinghal, a mely különösen csendes időben keresi föl a partot, állítólag a vizen kívül is képes hosszabb ideig élni. A forgácshal a homokos partokat kedveli, a többi fajok sziklás partok közelében is megtalálhatók. Triest mellett az Adriában az algák közt figyelték meg. A partokat, úgy mint sok más, a mélységet lakó hal ívás idejében keresik föl.

A Földközi-tengerben előforduló szalaghalak közül az ezüstös zászlóhal a leggyakoribb. Az Adriában elég ritka, a Quarneróban többször figyelték meg. Fiume, Buccari, Portoré, Zengg és Carlopago mellett több ízben fogták. Egy másfélméteres példányt a fumei aquariumban is tartottak, de az hamarosan elpusztult.

Az újabb előfordulások mind a nyári hónapokra esnek, így az ívást szintén ekkorára kell tennünk. MATISZ adatai azonban januárból valók és így nagyon valószínű, hogy ezek az érdekes halak a magyar tenger állandó lakói s hogy az ívást kivéve tengerünk legnagyobb mélységeiben tartózkodnak. Ezeknek a mélységeknek az állatvilága azonban — sajnos — ma még ismeretlenebb, mint a sarki tengereké! Pedig ezek a «legnagyobb mélységek» a százhusz métert sehol sem lépik túl!

— Az is valószínű, hogy nagyobb számmal élnek vizeinkben, de nálunk nem halászság. A halászok s a nép közt, a kik pedig az eleven tarisznaraktól kezdve minden ehetőt megesznek, az a hit van elterjedve, hogy a húsa rossz, ehetetlen, sőt mérges! Ugyanezt hiszik Izland lakói is, mert a hollók a partra kivetett forgácshalakat nem

eszik meg! A néphit pedig megdönthetetlen. Dehogy kóstolnák meg! Pedig milyen jó pecsenyétől, sőt keresettől esnek el; hisz a zászlóhal fogásához néhány horgon kívül mi sem szükséges. Még Lussinban is, ha véletlenül zsákmányra kerül, inkább kiszégek az ajtóra, mint nálunk a denevért szokás!

Van még egy másik meggyőződésük is, s ez az, hogy a zászlóhal húsa «elolvad» a napon. Erre vonatkozik a zászlóhalnak partjainkon divó olasz neve is. Nevét valószínűleg onnan vette, hogy a bőre nagyon vékony és finom, s a levegőn hamar szétfoszlik, sőt a húsa is hamar szétesik.

Ívás után eltűnnek. Visszamennek ismeretlen lakóhelyeikre, ismeretlen mélységekbe. Talán épen oda, a hová a Quarneróból az ívás után kitakarodó rengeteg skombri- és szardelli-rajok rejtőznek. Ez a hely azonban ma még épen olyan ismeretlen, mint az övék. Életmódjuk, élettájékuk még ma is ismeretlen. Rájuk vonatkozó adataink hézagosak és bizonytalanok. Ez teszi őket rejtélyessé s egyúttal érdekessé, bár gyönyörű színeik, nagyságuk magukban is rájuk vonják figyelmünket. Rejtélyük megoldása a többi mélyvizi, gazdasági szempontból sokkal fontosabb halak rejtélyének földerítésével függ össze, a mi csak hosszas mélyvizi kutatások útján lesz lehetséges.

VADÁSZAT A GRAN CHACOBAN.

Irta: ANISITS J. DÁNIEL.

NEM TARTOM magamat még közepszerű vadásznak sem, mert a jó vadász tulajdonságai közül egyedül csak szenvedélyem van e nemes sporthoz s így tisztelt olvasóim ne is várjanak tőlem holmi tanulságos tapasztalat s eredménydús vadászati élményeket, csupán csak vázoló s főlemlítem az itteni vadászható vadakat, az itteni vadászati módot és saját kirándulásomat, mert hiszen mégis lesz csekély érdeke e vázlatnak, minthogy oly vidékről ered, a mely még félig-meddig terra incognita.

Évek sora mult már annak, hogy a Paraguay folyó partján lakom, melynek túlsó partján kezdődik a beláthatlanságig terjedő Gran Chaco. Szemeimet mindennap legeltetem ama gyönyörű látványon, midőn a lemenő nap csodás vörös fényével bearanyozza őserdjéből kimagasló fák koronáját, vagy az itteni lanyha holdvilágtalan éjeken gyakran órákig elgyönyörködöm az évilágító nagyszerű erdő és camp égéseken. Az egész Gran Chaco most teljesen ismeretlen s csakis a Paraguay folyó mentén, néhol 3—4 leguanyira, befelé ismeretes s itt üz néhány vállalkozóbb s merészebb külföldi marhatenyésztést, téglá-égetést, vagy pedig vágatja és faragtatja vasuti slippernek az aczélkeménységű ébenfával vetekedő sokféle fák ezereit; hogy beljebb mi van? quien sabe? még eddig azon keresztül európai ember nem ment, a belsejében szegény THOUART francia utazót pár év előtt gyilkolták meg az indiánok. Hogy indián és tigris sok van benn, azt tudja itt mindenki s némi titkos borzalommal viseltetik iránta, úgy az itteni bennszülött, mind pedig az itt élő külföldi, különben ez utóbbi nem is azért él itt, hogy a Chacóban vadászgasson, hanem hogy pénzt szerezzen, az előbbieket közül a vagyonos osztálynak úgy hiszem kissé fáradságos e multság s kevés kivétellel csakis a szegény osztály vadászik, e vadászat aztán nem is más, mint a mit magyarul úgy hívnak, hogy «aas jägerei», minden röpködő és szaladó vad meglövetik (tudniillik ha fára száll és megáll) és bizony nyársra kerül, csakis a döggel táplálkozó kányák és a «bigua»-nak nevezett kácsa forma madár kiméltetik, az igaz, hogy ez utóbbinak csakis csontja és bőre van és szörnyű szívós életű.

Paraguayban vadászhat bárki, a hol csak akar, itt még nincs csendőr és fináncz, a ki a «pakszust» előkérje, fájdalom, vadászati törvény sincs, no de ez még korai lenne és vad van elég, csakhogy keresni kell s bizony nem áll a puska elé, mert sokkal könnyebben elbujhatik az öles fűben, a feneketlen nádasokban, vagy átjárhatlan őserdőkben. Föl is használják sokan e kedvező alkalmat s vasárnaponként ugyancsak szól

a puska a folyó szigetjein, nem igen nagy aggályára az ott százával található mindenféle vizimadaraknak. Akad azonban a paraguayiak közül is tapasztalt s ügyes vadász, de az ilyen aztán átjár öreg vadra a Chacoba. Az ily «vaqueano» nekünk idevetődötteknek megbecsülhetlen, ez ismer minden erdőt, nádist, tudja a vad járását s helyét s tudja magát tájékozni ott is, a hol a compass és a mappa cserben hagy, ily «járta» nélkül kimenni, főképp nagy vadra vadászni, meddő fáradság vagy nem talál az ember semmit, vagy ha igen, olyan helyen van, a honnét ki nem lehet hozni semmikép sem, bármily jól lett-légyen lapoczkán löve.

Voltam ugyan már néhányszor egy igen kedves itt élő honfitársammal a Chacóban vadászgatni s noha mindig bő zsákmánynyal tértünk haza, még se voltam kielégítve, a mennyiben vadászatunk csakis egy napra terjedt, így kapva kaptam az alkalmon, midőn egy társaság meghívását kaptam, pár napi vadászati kiránduláshoz.

Az elindulás egyik nap délutáni 1 órára volt kitűzve, erre meg is jelent mindenki pontosan oly előkészülettel, mely becsületére vált volna egy Congo-vidéket kutatni akaró tudományos expedíciónak. A társaság a következőkből állt: 5 vadász, 4 vaqueano és 5 peon (napszámos), valamint 2 finom angol vizsla, fegyver, lőszer, étel, italban nem volt hiány s jó időbe került, míg a sok mindenféle holmit a kikötőben reánk várakozó két ladikra fölrakták, fegyveren, «poncho»-n (ez az universalis kiránduláshoz nélkülözhetlen öltöny-darab) és függőágyon kívül mindegyikünk vitt magával olyat, a mi a másoknak nem volt, egyikünk teljes fényképező-készüléket, másik nyergeket stb., én pedig kézi gyógytárt s néhány orvosi műszeremet. Az indulás előtt azonban még a kikötő parancsnokságnál kellett igazolni magunkat, miszerint nem holmi csempészeti kirándulást tervezünk. 2 órakor végre vigan elindultunk, ladikjainkat egyenesen a túlsó partnak irányítva, a folyó itt vagy 1500 lépés széles s a markos hajósok hamarosan áteveztek s elindultunk lefelé a folyó mentén. A kirándulás célja a Rio Pilcomayo volt, e folyócska képezi a mai határt a paraguayi és argentiniai Chaco közt, a Paraguay folyóba való beömlésénél van az utolsó argentiniai katonai állomás, 7 leguányira befelé pedig az utolsó paraguayi, ez egyúttal «obraje» is (favágóhely), leendő központunk és a táborhelyünk.

A folyó nagy kanyarulatánál a város eltűnt szemünk elől, a túlsó oldalon az «Ita pita punta» vörös sziklái látszottak, a chacoi rész, mely mellett eveztünk, laposan terület el homokos szagotott partjával e pontnál az egész folyó mentén, az alacsony víz-állás következtében 100—100 lépésnyi távolságban faczövek látszottak ki a vízből, a szomorú emlékű LOPER dictator által emeltetett folyóelzárás maradványai. Itt már mindegyikünk golyós fegyverét vette elő, mert elkezdődött a vadászat vagy is jobban mondva a célbalövés, a folyó homokos partján tuczatszámra heverészték a napon sütkérezve a mindenféle nagyságú «yakarék». A «yakarék» (kaiman) roppant mennyiségben található a folyó mentén s különösen a lagunák és riachuelok (vak ágak) hemzsegek tőle. Két fajtát különböztetik meg, a vöröset és feketét, az előbbi tekintélyes nagyságot ér el, de mindennek dacára épenséggel nem veszedelmes, mert igen félénk, de ez nem is csoda, nincs nálánál üldözöttebb állat a folyó mentén, a folyón közlekedő hajók utasai százezerjével vesztegetik rá a golyókat cél nélkül. 2 óra múlva elértük a

«Riacho negro», itt az élelmiszerral megrakott ladik a vaqueanókkal elvált tőlünk, ők a Rio Pilcomayohoz eveztek, mi pedig e mellékfolyócska kanyargó útján haladva törekedtünk a központ felé, itt kezdődött el csak az igazi hajsza a «yakarek»-ra s a Winchester, Henry Martini s Colt fegyverek ropogása közül kihallatszott az én vén, ágyúnak beillő 20-as kaliberű golyós fegyverem durranása s nem egy «yakaré» bánhatta meg, hogy ez ócska szerszámot magammal hoztam a vén Európából.

Öt órakor megérkeztünk a Riacho negro kikötőjéhez, hol caretta várt a málhákra, míg a pednok a ki- és fölpakoláshoz kezdtek, mi elszéledtünk az előttünk magas fűvel benőtt, itt-ott erdőcskékkel megszakított lapályon, foglyászva szándékolván megtenni a még hiányzó 2 leguanyi utat. A kutyák vigan kezdtek a kereséshez, néhány percz mulva jól talált lövéstől lehullott az első fogoly. A foglyoknak guarani nyelven «ynambuk»-nak 9 faja található Paraguayban, ezek legszebbje a tyúk nagyságú «ynambú guazú» (spanyolul Perdiz martineta), a mienkhez hasonló tarka tollazattal, csak a melle és feje rozsdabarna; leggyakoribb az «ynambui» (Perdiz chica) és a «chororó» (Perdiz de bosque). E foglyok párosával járnak s mindig egyenkint repülnek föl, jól bevárnak, repülésük biztos s lövésük könnyű, ezért vizslaidomításra alkalmasak. Kutya nélkül vajmi bajos lövésre kapni, a mennyiben nem repül föl, hacsak véletlenül reá nem lép az ember, a száraz magas fűvel benőtt nagy tisztásokon sokkal kevesebb található, mint az erdőcskék közelében és a hol a föld nedvesebb. Útunk egy nálunk mocsárnak beillő, de itt csak nedvesnek nevezett földön vitt keresztül s bizony nem csekély fáradságba került a csizmamarasztaló jóféle fekete kátyún átgázolni, ily helyeken két vadászható madár található, az egyik a becasina (guarani nyelven yacaberé) 2 válfaja, melyek vajmi keveset különböznek a mieinktől, a másik pedig a chorlitók vagy chululuk, ezek is ez osztályhoz tartoznak, de nem kevesebb mint 15 egymástól nagyon különböző válfajuk ismeretes. Egyik faj párosával, másik csapatban száll; egyik mocsaras helyen, míg a másik homoktorlaszokon vagy folyók partján tanyázik, nagyság s tollazatban szinte nagy a különbség, a közös jelleg csak a szalonkáéhoz hasonló hosszú, vékony csőr.

Rövid idő mulva vége szakadt a vadászatnak, mert ilyenkor márczius végén már félhétkor meglehetősen sötét van itt nálunk. Alighogy összegyülekeztünk, felénk közeledő lódobogás hallatszott, a szives «Commandante» leendő házigazdánk sietett elibénk egy csapat lóval, nem sokat kínálta magunkat, nyeregbe ültünk s kevés idő mulva elértük az «obrajé». DON ROMAN szives házigazdánk, paraguayi szokás szerint vendégszeretőleg följajánlá házát s alig szabadítottuk meg magunkat az épen nem szalonias öltözetünktől, már az asztalon volt az izletes párolgó «carne pisado», frissen sült «chipa», «asado» s egyike azoknak a «dulcek»-nak (czukorba főtt gyümölcs), melyekről Paraguay híres. Az idő beszélgetés közben gyorsan mult, DON ROMAN előhozatta a mult heti vadász-tropheait, tudniillik két szép száradó félben lévő jaguárbőrt, melyekből szépen lehet pénzelni, erre pedig vadászembernek itt is nagy szüksége van, lévén 100 darab Winchester-töltény 8 o. é. forint (aranyban), a lőpor pedig 1 angol font, szintén aranyban.

Éjjeli 11 óra tájban megérkeztek a vaqueanok is s nemsokára azután lefeküdtünk. Az éj igen kellemesnek kínálkozott a szabadban való alvásra, felkötöttem függő ágyamat (hamaca)

a ház előtti fákra és egy darabig bámulva a tündöklő, nálunk ismeretlen csillagokat, elnyomott engem is az álom. Épen javában czélozgom a «gran bestiákat» álmomban, valaki költöget, hogy menjek be a házba, mert jön a «tormenta», körülöttem szurok sötét volt, a távolból mennydörgés hallatszott, de én úgy félálomban nem hajtottam a jó szóra, a mit pár percz mulva meg is bántam, mert az eső egyszerre egész özönnel szakadt reám. Hirtelen összekapkodva a nedves ágyneműt, menekültem be a szobába, a hol is társaim kitörő hahotával fogadtak; további alvásról szó sem lehetett, a vihar fölszaggatott ajtót, ablakot, bevert az eső, dörgött, villámlott pogányul s mi pedig tréfálgatva vártuk a reggelt.

Az egyszerű fedélből álló konyhának szárazon maradt helyén tüzet gyújtottak, nemsokára forrt a víz, előkerültek a «maték», «bombillák» s a «yerba» s ki itt, ki ott letelepülve, «ponchóba» burkolódzva szivogatta a Dél-Amerikában szokásos kávé s teát pótoló paraguayi teát. Végre megvirradt, de nem volt benne köszönet, az eső oly kitartással hullott, mintha legalább is egy hétig akart volna esni, «no jó'jczakát vadászat». Kétségbe volt esve mindenki s hogy az idő egész haszontalanul ne teljék, lementünk a közel levő Rio Pilcomayóhoz, az ott horgonyzó piczi gőzös védett fedélzete igen alkalmas volt horgászathoz, a mihez hozzá is fogtunk. A Rio Pilcomayo vize egészen sós s ihatatlan, mind ennek daczára tele van hallal épen úgy, mint a Paraguay folyó, a hol a sok «zurubi», «páczú», «pati», «dorado», «curubina», «raya», «itaguá» s tudja Isten mi mindenféle nevű és fajú, izletesnél izletesebb hal csak úgy hemzseg s pár óra mulva vagy három tuczat «guarani» nevű 1 és 2 klg-os hallal megrakodva siettünk az eső által képződött lagunákon keresztül, az eddig némileg száraz állapotba helyezett házba.

Délfelé az eső szerencsénkre elállt, az ég kiderült, siettünk is hamarosan a tanya körül egy rövid kirándulást tenni. A talaj ugyan az esőtől épen nem volt alkalmas a gyalogláshoz, de ez minket legkevésbbé sem gátolt. E vadászatnál főnntebb említett foglyok, szalonka fajokon kívül más madarak is kerültek a puskacső elé, ezek legjelentékenyebbje az úgynevezett «Curucaú» vagy «Urutaú» (*Arquasta cinerea maxima*), e madár AZARA szerint a «manduriák»-hoz (egy neme az ibisznek) tartozik s ötféle válfaja van, kácsa nagyságú, mocsarak körül tartózkodik, de itt rendszeren a magas száraz fákön ülve hangoztatja panaszos kiáltását s innét száll egyik fáról a másikra, lőtávolban s lassan repülve; husa igen izletes. A kis erdőcskében igen gyakoriak a vadgalambok, ezekből 9 faj található Paraguayban: a legnagyobb a «Picaruró» (Paloma), gyakori a «Yeruti» (Palomita) és a «Picuiipita» (Tortola), e galambok keveset különböznek a mieinktől. Alkonyatra járt az idő, midőn hazatértünk, a zsákmányból izletes vacsora készült, melyhez ugyancsak hozzáláttunk s azután megbeszéltük a holnapi teendőket.

Másnap napfelkelte előtt már mind nyeregben ültünk, természetesen nem holmi kényelmes angol-nyeregben, hanem az úgynevezett recadón, e nevezetes szerszám egész Dél-Amerikában általánosan használt, a vidéken mást nem is láthatni s jó időbe kerül, míg az ember megtanulja a vele való bánást. A lóra először két összehajtogatott pokrócz jön, erre egy a középén összevarrott zsabrák alakú vastag bőrdarab és erre kerül a «recadó», egy bőrrel bevont primitív faalkotmány, alul 2 hosszúkás bőrvánkossal, ez arasnyi széles és kenderből készült hevederrel lesz leszorítva, csatt nincs rajta egy

sem, hanem a recadó két oldalán megerősített nagy vaskarikához bőrszíjjakkal hozzáfűzik. A recadóra aztán kényelmesebb ülés végett egy puhább bőr, e fölé pedig egy nagyobb részt juh- vagy jaguár bőr kerül, melyet egy második vékony hevederrel erősítenek meg.

Természetesen van jó is, rossz is és ha jó puha vastag takaróval van ellátva, elég kényelmes ülés esik rajta. A kantár igen egyszerű, de a zabla aztán valódi állatkinzó, el is van rontva itt majd minden ló szája. Sarkantyút Paraguayban csakis parádénak viselnek, de elmaradhatatlan a korbács az úgynevezett rebenque, ezzel vagy pedig az igen hosszú, hengeralakú kantárszíj lelógó végével ösztökélik a lovat. Végül a lóról annyit említsek meg, a mi a járását illeti, hogy az az ügetés, a mit nálunk ismernek, igen ritka, e helyett, a mit magyarul úgyhiszem «kutya ügetésnek» neveznek, divik; minden valamirevaló lótól megkövetelik, hogy «trancolargóju» (hosszú lépésű) legyen. Elindultunk tehát DON ROMAN s még két vaqueano kalauzolása mellett a paraguayi Chacoba — mindannyian csakis golyós fegyverrel, mert csupán nagy vadat akartunk löni. E része a Chaconak nagyon hasonlít egy óriás méretű angol parkhoz, nagy legelőknak alkalmas térségek kisebb-nagyobb erdőkkel és «palmaresekkel» (a hol leginkább a fekete pálma nő, melyet házépítéshez és kerítészölöpökhöz használnak); a vidék szép, de hamar egyhangúvá válik — órákig ellovagol az ember, de a kép mindig ugyanaz, megkerülve egy kis erdőcskét, teljesen képtelen a járatlan magát tájékozni. Három kis csapatra oszolva egy-egy vaqueano vezetése mellett, nagy körökben lovagolva folytattuk útunkat a nélkül, hogy valami vadat láthattunk volna. Az erdők közelében gyakran voltak láthatók egészen friss jaguár nyomok, de az állatot magát nem láttuk sehol, daczára, hogy ez állat itt gyakori. A jaguárnak 9 faja található itt, legszebb, legnagyobb a guarani nyelven «yaguareté»-nek nevezett, ezt spanyolul «Tigre»-nek hívják s ezért bocsássá is meg, tisztelt olvasóm, hogy cikkem elején a jaguár helyett tigrist említettem. Szép és tekintélyes nagyságot ér el a «Leon»-nak, «Onza»-nak nevezett állat (a mit én egykori diák-gyerekkoromban «Onka macskának» tanultam).

Igen csinos állat a «yaguaretéi» (Gato pajero, Buffon szerint Gato montes), bőre éppen olyan mint a jaguáré, csak hogy kisebb és vérengzőbb, körülbelül juhász kutya nagyságú, de alacsonyabb és hosszabb. A ragadozók osztályába tartozik még vagy három faj macska és hat faj menyét (Micuré). Bármint óhajtottunk volna egy ily nagyobb ragadozót megláthatni, e szerencsében még sem részesülhettünk, de vadászati módunk nem is volt alkalmas ilyen vadra. Az itteni módja a jaguárvadászatnak a «les» vagy pedig e célra alkalmas kutyákkal történik, a jaguár a kutya elől fára menekül, a honnét azután pányvával is lehuzható.

Már éppen kiszemeltünk egy a távolban látszó «Palmares» delelésre, midőn látom, hogy a jobb s balról, tőlem körülbelül 2 kilométernyi távolban lovagló társaim leszállnak lovaikról és a palmares felé bujkálnak, kis idő múlva pár lövés dördült el s mire mi odaértünk, csakis a gyöpon elterült szép szarvas látásában gyönyörködhattunk. Hamarosan lenyergeltük lovainkat, eleresztettük őket, hogy legeljenek, mi pedig az e célra igen alkalmas nyeregszerszámokból kényelmes heverő helyet rögtönzöttünk — lukullusi lakomát csapva a velünk hozott konzervekből. Megeredt a beszélgetés s irigységtől

eltelve hallgattam a szarvas elejtésének apróbb körülményeit. Bor volt elég az ebédhez, de én csak víz után sóhajtoztam s aggályosan tekintgettem körül; miután láttam, hogy itt a közelben nem hogy forrásnak, de még eső-tócsának sem volt hire-hamva, noha társaim eleget biztosítottak, hogy van itt víz elegendő. Végre DON ROMAN megszánt s megmutatta a forrást, tanyánkhoz pár lépésnyire százával voltak a vadananászok, kivágott egyet tőből s felém nyujtá, hogy igyam. E növény széles levelei közt vagy egy liter kristálytisza összegyűlt esővíz volt; siettem is eloltani ez általam eddig ismeretlen természetes pohárból szomjamat. Rövid siesta után ismét nyergeltünk s miután még egy nagy kerülőt tettünk eredmény nélkül, megindultunk más uton hazafelé.

(Folytatása következik.)

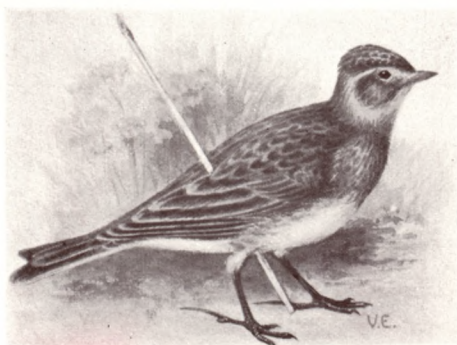

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Herman Ottó kis madárkönyve. A magyar állattani irodalom ezelőtt nyolcz esztendővel *Darányi* miniszter áldozatkészségéből egy jeles kis munkával gyarapodott. *Herman Ottó*-nak «A madarak hasznáról és káráról» című könyvéről van szó, mely a «földművelő, kertészkedő, halászó és pásztorkodó magyarság használatára» íródott, de kitűnő összeállításá, magyaros irállya és szép illusztrációi folytán egész magyar népünk keresett olvasmánya lett és hamarosan elfogyott. Az első húszezer példányt két évvel később, 1903-ban egy újabb, tetemesen nagyobb második kiadás követte. Ugyanazon évben megjelent ezenkívül *Rösler* tanár fordításában és egy németországi czég kiadásában a munka sikerült német kiadása is. Így nem csodálkozhatunk azon, hogy *Herman Ottó* közkeveltségnek örvendő könyvecskéje a magyar állattani szakirodalom terén páratlan rekordot ért el. Elfogyott az első félszáz ezer példány! Ősz tudósunk újból munkához látott, a szükséghez képest könyvét kiegészítette néhány új fejezettel és hamarosan megszületett a III. kiadás is, mely az első kiadáshoz képest hét ívnyi szöveggel és 38 szövegrajzzal gazdagítva, mihez még négy színes képmelléklet járult, jelent meg. Hogy a könyv nemcsak hazánkban volt hézagpótló és talált osztatlan tetzsésre, hanem a külföld elismerését is kivívta, arról nemcsak annak már megjelent németkiadása

tanuskodik, hanem újabban az a körülmény is, hogy a különben gazdag angol madártani irodalom sem nélkülözhetette *Herman Ottó* munkáját, mely mostan angol fordításban is megjelenik Londonban. A «kis madárkönyv» megtalálja útját mindenhová, olvasóink is eléggé ismerik, azért bővebb ismertetés helyett csak a III. kiadás megjelenésének jelzésére szorítkozunk. A gyönyörűen kiállított és gazdagon illusztrált vaskos kötet ára maradt a régi, ugyanis egy korona. —i.

Tarlóba zuhant pacsirta. 1908. nov. 27-én lövett a képünkön bemutatott mezei pacsirta,

a mely egy testébe nőtt tarlót hurczolt magával. A tarló a bordákhoz volt növe és pedig oly erősen, hogy az állat nagyfokú megsérülése nélkül nem lehetett volna azt kihúzni.

A belső szerveken semmiféle sérülés se volt látható s csakis így magyarázható meg, hogy a pacsirta egyáltalában életben maradt. Valószínűleg úgy történt a baleset, hogy valami ragadozó üldözte a pacsirtát, mely szokása szerint a földön keresve menedéket, teljes erővel és sebességgel belezuhant az éles tarlóba, mely keresztülszúrta. Nagyon érdekes jelenség az, hogy mimikrije révén így tényleg elmenekült a ragadozó elől.

A tarló a zuhanás következtében valószínűleg letörött, vagy esetleg maga a pacsirta tördelte össze s miután lényegesebb belső sérülést nem szenvedett s rendesen táplálkozhatott, csakhamar kigyógyult. Elég sokáig hurcolhatta már magával ezt a tarlót, mert ennek alsó vége, a mely kemény csomóban végződött, teljesen simára kopott. A táplálkozásban nem igen akadályozta, mert az el-ejtett madár meglehetősen kövér volt. Alvás-kor már kényelmetlen lehetett, mert vagy oldalt kellett dőlnie, vagy pedig valami alkalmas kiemelkedő göröngyön úgy elhelyezkednie, hogy a tarló szabadon álljon, már pedig mind

a két mód nagyon ellenkezik a pacsirta-
szokással, különösen az utóbbi. A párzást a
tarló kedvezőtlen állása teljesen megakadá-
lyozta s ezenkívül gátolta a repülésben is,
mert az egyik szárnyát a tarló miatt nem
emelhette olyan magasra, mint a másikat, a
mi egész sajátos jelleget kölcsönzött a röpi-
lésnek. A kitömött madár a Magyar Ornitho-
logia Központ gyűjteményében van.

Schenk Jakab.

„AZ ÁLLATVILÁG”

Állattani, vadászati és halászati folyóirat.

Megjelenik kéthavonként, eredeti képekkel gazdagon illusztrálva. Előfizetési ára egy évre 5 korona, mely összeg «Az Állatvilág» kiadóhivatala címére (Budapest, VII. kerület, Damjanich-utca 36.) küldendő. Telefon: 17—23.

A lap szellemi részét illető küldemények egyenesen a szerkesztőhöz (Csiki Ernő, Budapest, VIII., Magyar Nemzeti Múzeum) intézendők.

A kiadóhivatalban kapható még néhány példány be-kötési tábla «Az Állatvilág» 1908. évfolyamához, darabja 1 korona 20 fillérért.

HAZAI ZOOLOGIAI LABORATORIUM

Budapest, VII., Damjanich-utca 36. sz.

Ajánljuk intézetünket a t. vadászközönség figyelmébe.

Intézetünk *emlős állatokat* és *madarakat* a legmodernebb követelményeknek megfelelően természetűen, dermoplastikai alapon és művészi kivitelben preparál, úgy magánosok, mint iskolák és múzeumok részére.

Vállalkozik mindenféle *vadásztrofeák* elkészítésére tartós és szép kivitelben, úgyszintén állati bőröknek szőnyegnek való kikészítésére.

Iskolák, múzeumok részére egész gyűjteményeket szállít, szertárak berendezésére vállalkozik.

A «Hazai Zoologiai Laboratorium»-ban az összes tárgyak dr. MADARÁSZ GYULA, az intézet igazgatójának ellenőrzése mellett készülnek és az intézet a szállított preparátumokért a legmesszebb menő kezességet vállalja.

ELSŐ MAGYAR HANGLEMEZGYÁR

◆ ◆
Egyedüli magyar
hanglemezgyár.

◆ ◆
Versenyképes bár-
mely külföldi gyár-
:: ral ::

◆ ◆
Vezérképviselet :
Budapest, VII.,
Rákóczi-út 40. sz.

◆ ◆
Elsőrendű gyárt-
:: mány ::

◆ ◆
Tessék hanglemez-
:: jegyzéket kérni ::

◆ ◆
Vezérképviselet :
Budapest, VII.,
Rákóczi-út 40. sz.

Pártoljuk a honi ipart!

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 18/a.

